

Sygn. akt I C 1118/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku – I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: SSR Piotr Połczyński

Protokolant: (...)

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. w G.

(...) Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) w S.

przeciwko E. K.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. K. na rzecz powoda (...) Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S. kwotę 12.132,88 zł (dwanaście tysięcy sto trzydzieści dwa złote, osiemdziesiąt osiem groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo dalej idące;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.096,89 (dwa tysiące dziewięćdziesiąt sześć złotych, jedenaście groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1118/15

UZASADNIENIE

Powód, (...) Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S., wniósł o zasądzenie od pozwanej E. K. kwoty 14.680,- zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu. Uzasadniając swoje żądanie, podał, że - na skutek wniosku złożonego w dniu 28 grudnia 2012 r. - postanowieniem z dnia 3 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum (...) ogłosił upadłość Centrum (...) sp. z o.o. w S., obejmującą likwidację majątku dłużnika, wyznaczając (...) w osobie P. W.. Powód podniósł ponadto, że w dniu 29 listopada 2011 r. pozwana zawarła z upadłą spółką (...) (...). E. K. wpłaciła na rachunek bankowy upadłej spółki kwotę 10.000,-zł, a wpłata ta dokonana została z rachunku bankowego J. K.. Kolejno, w dniach 29 lutego 2012 r. i 29 maja 2012 r., upadła spółka wypłaciła pozwanej łącznie kwotę 7.290,-zł. W dniu 15 marca 2012 r. pomiędzy upadłą spółką a pozwaną została zawarta Umowa (...) Wiosenna nr I(...) W dniu 16 marca 2012 r. na rachunek bankowy upadłej spółki wpłynęło 20.000,-zł z rachunku bankowego J. K.. Następnie upadła spółka dokonała w dniu 18 czerwca 2012 r. wypłaty na rzecz pozwanej kwoty 7.290,-zł. Powód pismem z dnia 14 maja 2015 r. wezwał pozwaną do zapłaty kwoty łącznie w wysokości 13.770,70 zł, wskazując, że upadła spółka prowadziła niezgodną z prawem działalność, a postanowienia umowne dotyczące wypłacanego oprocentowania przewyższającego wysokość odsetek maksymalnych były sprzeczne z prawem. Zdaniem powoda, z uwagi na treść postanowień podpisanych umów, okoliczność dokonania wpłaty przez osobę trzecią z rachunku wspólnego osoby podpisującej umowę i osoby trzeciej przełożyła się na bezskuteczność czynności prawnej upadłego, a w konsekwencji spełnione na rzecz pozwanej świadczenie stanowi świadczenie nienależne, pozbawione podstawy prawnej. W swoim piśmie z dnia 28 lipca 2016 r., powód wskazał, że nawet jeśli postanowienia umów nie przewidywały konieczności wpłaty kwot wyłącznie przez

osoby zawierające umowy, to należy przyjąć, że otrzymane przez pozwaną z tytułu wykonania powołanych powyżej umów świadczenia w wysokości ponad odsetki maksymalne są świadczeniami nienależnymi. Należna pozwanej kwota z tytułu odsetek winna odpowiadać wysokości odsetek maksymalnych i wynosić w sumie 2447,12 zł, w związku z czym charakter świadczenia nienależnego ma wypłacone ponad tę kwotę 12132,16 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania. Wskazała, iż w zawartych umowach brak jest postanowień przewidujących obowiązek dokonania wpłaty wyłącznie z jej rachunku bankowego pod rygorem nieważności. Zdaniem pozwanej powód nie wykazał, iż regulując swoje zobowiązanie, naruszyła ona ustawę, miała zamiar obejścia ustawy lub wreszcie że jej zachowanie było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Zdaniem pozwanej otrzymane od upadłej spółki świadczenie nie przewyższyło w rażącym stopniu świadczenia pozwanej. E. K. podniosła ponadto zarzut przedawnienia, wskazując, iż za początek biegu przedawnienia należałoby uznać chwilę spełnienia nienależytego świadczenia, a więc w stosunku do kwoty 3.645,-zł dzień 29 lutego 2012 r., co do kolejnej kwoty 3.645,- zł - dzień 29 maja 2012 r., zaś w odniesieniu do kwoty 7.290,-zł - datę 18 czerwca 2012 r. Zdaniem pozwanej pozew został wytoczony po upływie 3 lat od dnia wypłaty środków. W swoim piśmie procesowym datowanym na 23 sierpnia 2016 r., podtrzymując stanowisko wyrażone w odpowiedzi na pozew, pozwana wywiodła w szczególności, iż powód nie może powoływać się na działanie siły wyższej, gdyż brak działania upadłej spółki w czasie właściwym nie może powodować zawieszenia biegu terminu przedawnienia na czas trwania przeszkody, a przepisy Tytułu VI Kodeksu cywilnego powinny działać przede wszystkim na jej rzecz. Podniosła, że w swoim piśmie przygotowawczym datowanym na 28 lipca 2016 r. powód nie zażądał zasądzenia kwoty odsetek ustalonych umowie ponad kwotę odsetek maksymalnych, co prowadziłoby do zmiany powództwa, oraz że pismo to wskazuje jedynie na okoliczności zapłaty odsetek umownych ponad stopę odsetek maksymalnych i nie zawiera żądania zasądzenia wymienionych w nim kwot odsetek (6.100,96,-zł oraz 6.031,20 zł), co prowadziłoby do zmiany stanu faktycznego sprawy i do zmiany powództwa w trybie art. 193 § 1 k.p.c. oraz przywołała w tym kontekście art. 321 § 1 k.p.c. Pozwana stwierdziła również, że zawarte przez nią z upadłą spółką umowy noszą znamiona umów zlecenia, wobec czego należałoby przyjąć 2-letni okres przedawnienia roszczeń powoda. Stwierdziła też, że przepisu art. 132 ust. 3 zd. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego przewiduje możliwość żądania uznania czynności za bezskuteczną w okresie do 2 lat od dnia ogłoszenia upadłości, to jest od dnia 3 lipca 2013 r. Stwierdziła też, że powód nie odstąpił od zawartych z nią umów, które nadal obowiązują. Podczas rozprawy w dniu 28 października 2016 r. pozwana stwierdziła też, że wypłacone jej środki spożytkowała na własne potrzeby i nie jest już wzbogacona.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 listopada 2011 r. E. K. zawarła z Centrum inwestycyjno - (...) sp. z o.o. w S. (...) (...) (...). Zgodnie z postanowieniami tej umowy, pozwana, jako klient, miała pozostawić do dyspozycji spółki środki pieniężne w wysokości 10.000,-zł ze stałą stopą zwrotu 15% w skali miesiąca.

/ bezsporne; nadto: przesłuchanie pozwanej - protokół elektroniczny rozprawy w dniu 28 października 2016 r., od 00:02:01 do 00:07:57, płyta w kopercie na k. 167 (potwierdzone również kserokopią (...) (...) (...) - k. 16-20)/

W dniu 15 marca 2012 r. pozwana zawarła z Centrum (...) sp. z o.o. w S. (...) (...) nr I(...). Zgodnie z postanowieniami przedmiotowej umowy, E. K., jako klient postawiła do dyspozycji spółki środki pieniężne w wysokości 20.000,-zł, ze stałą stopą zwrotu 15% w skali miesiąca.

/ bezsporne; nadto dowód: przesłuchanie pozwanej - protokół elektroniczny rozprawy w dniu 28 października 2016 r., od 00:02:01 do 00:07:57, płyta w kopercie na k. 167; (potwierdzone również kserokopią (...) (...) (...) I(...))

W dniu 1 grudnia 2011 r. pozwana wpłaciła na rachunek upadłej spółki kwotę 10.000,-zł, zaś w dniu 16 marca 2012 r. kwotę 20.000,-zł. Wpłaty te nastąpiły z rachunku wspólnego E. K. i jej męża. Upadła spółka dokonała na rzecz pozwanej wypłat z tytułu naliczonych odsetek w kwotach po 3.645,-zł - w dniu 29 lutego 2012 r. i w dniu 29 maja 2012 r., oraz w wysokości 7.290,-zł - w dniu 18 czerwca 2012 r.

/bezsporne; nadto dowód: przesłuchanie pozwanej - protokół elektroniczny rozprawy w dniu 28 października 2016 r., od 00:02:01 do 00:07:57, płyta w kopercie na k. 167; zestawienie za okres 01/01/11 do 23/09/13 – k. 20a-22 (potwierdzone również kserokopią zestawienia z okres od 01/01/11 do 23/09/13 – k. 27-28)/

Centrum (...) sp. z o.o. w S. nie żądała od pozwanej zwrotu wypłaconych jej kwot.

/bezsporne/

Z uwagi na brak zezwolenia na prowadzenie działalności bankowej (...) zawiadomiła pismem z dnia 6 września 2011 r. Prokuraturę Rejonową w Stargardzie Szczecińskim o podejrzeniu popełnienia przez upadłą spółkę przestępstwa, a ponadto wpisała upadłą spółkę na listę ostrzeżeń publicznych.

/bezsporne (potwierdzone również kserokopią zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa- k. 30-35)/

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2013 r., wydanym w sprawie oznaczonej sygn. akt XII GU 2/13, Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, wydanym na wniosek złożony w dniu 28 grudnia 2012 r., ogłosił upadłość Centrum (...) sp. z o.o. w S. obejmująca likwidację majątku dłużnika.

/bezsporne; nadto dowód: postanowienie z dnia 3 lipca 2013 r., sygn. akt XII GU 2/13 wraz z uzasadnieniem – k. 9-15/

Pismem z dnia 14 maja 2014 r. (...) wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 13.770,70 zł . Pozwana, pismem z 22 maja 2014 r., odmówiła spełnienia żądanego świadczenia.

/bezsporne (potwierdzone kserokopią pisma pełnomocnika pozwanej – k. 29)/

Pozew w niniejszej sprawie wniesiony został w dniu 3 lipca 2015 r.

/dowód: koperta - k. 39a /

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo, jako w przeważającej mierze uzasadnione, w zakresie określonym w wyroku podlegało uwzględnieniu.

Poza sporem między stronami pozostawało zawarcie przez pozwaną i spółkę umów z dnia 29 listopada 2011 r. i 15 marca 2012 r. (przyznane wprost przez pozwaną podczas przesłuchania w charakterze strony na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. oraz w odpowiedzi na pozew), dokonanie na rachunek spółki z rachunku wspólnego wpłat w kwocie łącznej 30.000,-zł (przyznane wprost w odpowiedzi na pozew oraz, co do dokonania wpłat na poczet umów, również podczas przesłuchania pozwanej w charakterze strony podczas rozprawy w dniu 28 października 2016 r.), wypłacenie przez spółkę na rzecz pozwanej odsetek w kwotach po 3.645,-zł - w dniu 29 lutego 2012 r. i w dniu 29 maja 2012 r. - oraz w wysokości 7.290,-zł - w dniu 18 czerwca 2012 r. (wysokość i daty wypłat przyznane wprost w odpowiedzi na pozew; charakter wypłaconych świadczeń przyznany wprost przez powódkę podczas przesłuchania w charakterze strony na rozprawie w dniu 28 października 2016 r.), a także fakt ogłoszenia upadłości Centrum (...) sp. z o.o. w S..

Dokonując ustaleń faktycznych w sprawie, Sąd oparł się ponadto na dowodzie z przesłuchania pozwanej, nie znajdując podstaw do zakwestionowania jej zeznań w zakresie ustalonego stanu faktycznego. Co się zaś tyczy dowodów z dokumentów (w postaci poświadczonych za zgodność kserokopii), ich autentyczność i moc dowodowa nie była przez strony kwestionowana i nie budziły one w tym zakresie wątpliwości Sądu. Jeśli natomiast chodzi o przywołane w poprzedzającej części niniejszego uzasadnienia niepoświadczone kopie dokumentów, wskazania wymaga, iż pełnomocnik pozwanej w odpowiedzi na pozew wskazał - ograniczając wszakże swoje stwierdzenie wyłącznie w odniesieniu do kopii dokumentów znajdujących się na kartach 21-29 - że nie stanowią one dokumentów prywatnych, o jakich mowa w art. 245 k.p.c. Stanowisko to Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela. Nie można jednak pomijać, iż, po pierwsze - pozwana nie twierdziła w żadnym momencie postępowania, by kopie te

(ani też - co wymaga podkreślenia - inne kopie dokumentów znajdujące się w aktach sprawy) nie odzwierciedlały wiernie treści źródłowych dla nich dokumentów, ani też nie zakwestionowała stwierdzonych nimi okoliczności, a więc, mając na względzie wyniki całej rozprawy, okoliczności te należało uznać za przyznane (a w konsekwencji bezsporne), zresztą poszczególne z nich, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, pozwana przyznała wprost - czy to w odpowiedzi na pozew, czy to podczas przesłuchania w charakterze strony, po drugie natomiast - pozwana nie zażądała przedłożenia oryginałów dokumentów ani ich poświadczonych kopii poświadczonych przez reprezentującego powoda zawodowego pełnomocnika będącego radcą prawnym (art. 129 § 1 i 2 k.p.c.), co tylko potwierdza, iż autentyczności ani treści źródłowych dla tych kopii dokumentów nie kwestionowała. Pozwana w toku procesu nie zakwestionowała w szczególności treści łączących ją ze spółką umów, przyznając nadto wprost ich zawarcie oraz wskazując, że umowy te nadal obowiązują. Co się zaś tyczy kopii pisma znajdującego się na k. 29 akt sprawy, stanowiącego odpowiedź na skierowane do powódki wezwanie do zapłaty kwoty 13.770,70 zł, podkreślenia wymaga, iż już w pozwie powód wskazywał, że pismem z dnia 14 maja 2015 r. wezwał pozwaną do zapłaty tej kwoty z tytułu wypłaconych przez spółkę środków pieniężnych, pozwana natomiast ani w odpowiedzi na pozew, ani też w dalszym toku postępowania okoliczności tej nie zaprzeczyła, a w konsekwencji należało uznać ją za przyznaną stosownie do art. 230 k.p.c. Raz jeszcze w tym miejscu podkreślenia wymaga, iż okoliczności stwierdzone dokumentami, których niepoświadczono kopie zostały dołączone do pozwu, nie były między stronami sporne - i w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia zostały bądź to przyznane przez pozwaną wprost (w zdecydowanie przeważającej mierze), bądź, uwzględniając wyniki całej rozprawy, należało uznać je za przyznane. Kwestionowanie formy poszczególnych z załączników do pozwu - przy nie kwestionowaniu ich treści i - co wymaga ponownie podkreślenia - przyznaniu stwierdzonych nimi okoliczności - jawi się jedynie jako usiłowanie nadmiernego, w świetle przedstawionych okoliczności całkowicie zbędnego, formalizowania procesu.

Kontynuując kwestie formalne, podkreślenia też wymaga, iż pełnomocnik pozwanej zakwestionował podczas rozprawy w dniu 10 sierpnia 2016 r. zezwolenie przez Sąd powodowi na złożenie pisma procesowego datowanego na 22 lipca 2016 r., wniesionego w odpowiedzi na pozew. Zarzucił mianowicie, iż nie otrzymał wniosku o zezwolenie na złożenie tego pisma procesowego oraz stwierdził, że wniosek ten powinien być wpisany w treść samego pisma. Jednakże pismo to zostało wysłane przez pełnomocnika powoda bezpośrednio pełnomocnikowi pozwanej (potwierdzenie nadania k. 94), wobec czego brak było podstaw do zwrócenia go na podstawie art. 132 § 1 zd. ost. k.p.c., natomiast Sąd zezwolił powodowi na jego złożenie.

Dokonane przez spółkę na rzecz pozwanej wypłaty środków pieniężnych w łącznej kwocie 14.580,-zł, stanowiących odsetki od wpłaconych przez E. K. wpłat na rzecz spółki w kwocie 30.000,-zł, podlegają ocenie z punktu widzenia wysokości maksymalnych odsetek przewidzianych zgodnie ze znajdującym w okolicznościach niniejszej sprawy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r. przepisem art. 359 § 2 (1) k.c. Przepis ten stanowił mianowicie, iż maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego (...) (odsetki maksymalne). Zgodnie natomiast z niezmiennym od chwili wejścia w życie w dniu 20 lutego 2006 r. brzmieniem przepisu art. 359 § 2 (3) zd. 1 k.c. nie jest dopuszczalne wyłączenie przepisów o odsetkach maksymalnych wolą stron. Stosownie zaś do art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Oznacza to, że nieważne postanowienie umowne nie musi implikować nieważności całej umowy - o tyle wszakże, o ile inny skutek przewidziany jest przez przepisy rangi ustawowej. W przypadku takim samo postanowienie sprzeczne z ustawą jest nieważne, jednakże, z uwagi na fakt, że przez właściwy przepis przewidziany został w odniesieniu do tego nieważnego postanowienia umownego określony skutek, nieważnością nie jest dotknięta cała umowa. Podkreślenia w tym kontekście wymaga, iż po myśli art. 359 § 2 (2) k.c. w razie, gdy wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Tym samym zastrzeżenie odsetek umownych w wysokości przekraczającej odsetki maksymalne nie powoduje nieważności całej umowy (zob. również uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 maja 2015 r., I ACa 94/15, niepubl.). Zarazem wypłacone odsetki, w zakresie, w jakim wykraczają one poza wysokość przysługujących odsetek maksymalnych, są

świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., a to ze względu na nieważność postanowień umownych, w oparciu o które zostały one spełnione.

Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia na gruncie okoliczności faktycznych niniejszej sprawy. Należało bowiem zważyć, iż zapisy zawartych przez pozwaną ze Centrum (...) sp. z o.o. w S. umów określały wysokość odsetek na 180% w skali roku (15% w skali miesiąca), gdy tymczasem maksymalne odsetki umowne mogły w tym czasie wynosić 24% - w okresie do 9 maja 2012 r. (w okresie od 9 czerwca 2011 r. do 9 maja 2012 r. stopa kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego wynosiła bowiem 6%), a po tej dacie, do 7 listopada 2012 r., 25% (w okresie od 10 maja 2012 r. do 7 listopada 2012 r. stopa kredytu lombardowego wynosiła 6,25%) . Ustalona przez strony wysokość odsetek wynika nie tylko z zapisów umownych, których - co istotne - pozwana nie zakwestionowała, ale nie budzi też wątpliwości przy uwzględnieniu wysokości wpłaconych przez pozwaną na rzecz spółki kwot i jednocześnie wysokości wypłaconych E. K. środków pieniężnych, przy uwzględnieniu okresu czasu od wpłat do chwili wypłat poszczególnych należności składających się w sumie na kwotę 14.580,-zł. Pozwana tytułem odsetek od kwoty 10.000,-zł za okres od 1 grudnia 2011 r. do 29 maja 2012 r. otrzymała odsetki w wysokości 7.290,-zł, podczas gdy przysługujące jej za ten okres odsetki maksymalne zamykają się kwotą 1.189,04 zł. Natomiast odsetki maksymalne od kwoty 20.000,-zł za okres od 16 marca 2012 r. do 18 czerwca 2012 r. wynoszą 1.258,08 zł, podczas gdy pozwanej wypłacono tytułem odsetek od tej kwoty za wskazany okres odsetki wynoszące 7.290,-zł. W konsekwencji część spełnionego przez spółkę na rzecz pozwanej świadczenia w wysokości 14.480,-zł, a konkretnie co do kwoty 12.132,88 zł, ma charakter świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

Pozwana twierdziła jednak, iż świadczenie to spożytkowała i nie jest już wzbogacona. Jakkolwiek do świadczenia nienależnego znajdują co do zasady zastosowanie, z mocy art. 410 § 1 k.c., przepisy art. 405-409 k.c., przy czym stosownie do art. 409 ab initio k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony (chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu - art. 409 in fine k.c.), to jednak - co wymaga podkreślenia - twierdzenie o spożytkowaniu korzyści, prowadzącej do tego, że pozwana nie jest już wzbogacona, zostało przywołane przez pozwaną po raz pierwszy dopiero na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. Co przy tym istotne, w żadnym ze złożonych w sprawie pism procesowych, podlegających doręczeniu stronie przeciwnej, pozwana nie twierdziła, by zachodziły okoliczności przewidziane w art. 409 k.c. W świetle powyższego, mając na względzie wyniki całej rozprawy, nie było podstaw pozwalających na przyjęcie, by powód okoliczność tę przyznał (art. 230 k.p.c.). Podlegała ona zatem udowodnieniu, stosownie do art. 6 k.c. Wbrew obciążającemu ją w tej mierze obowiązkowi, pozwana powyższego nie udowodniła. Podniesione w tej mierze podczas przesłuchania w charakterze strony twierdzenia E. K. są nader ogólne, pozwana nie podała też konkretnych dat, kiedy to, jak twierdziła, miała zawał i przebywała w szpitalu. Przede wszystkim jednak nie wykazała, że środki przeznaczone w tym okresie na lekarstwa i na codzienne utrzymanie pochodziły właśnie z wypłaconych odsetek, których zwrotu domaga się od niej powód w niniejszym postępowaniu. Nie wykazała przy tym, aby w tym okresie ona ani jej małżonek nie dysponowali pochodzącymi z innych źródeł środkami finansowymi, które mogłyby zostać przeznaczone na te cele. Ponadto, co istotne, pozwana nie tylko nie wykazała, ale też nie wskazała konkretnych kwot, wydatkowanych na lekarstwa czy też na codzienne utrzymanie. Uniemożliwia to weryfikację jej twierdzeń w zakresie wydatkowania dochodzonych w niniejszym postępowaniu kwot na te cele. Nie sposób w konsekwencji uznać twierdzeń pozwanej dotyczących tej kwestii za pozwalające na poczynienie w oparciu o nie ustaleń faktycznych w sprawie i przyjęcie, że wypłacone jej odsetki, w zakresie przewyższającym odsetki maksymalne, spożytkowała ona w taki sposób, że nie jest już wzbogacona.

Gdyby jednak nawet pozwana zdołała tę okoliczność wykazać (co w niniejszej sprawie nie miało miejsca), to pamiętać należy, iż wygaśnięcie obowiązku zwrotu uzyskanej korzyści, w tym w przypadku świadczenia nienależnego, obwarowane jest brakiem po stronie tego, kto świadczenie takie uzyskał, powinności liczenia się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 in fine k.c.). Mając w tym kontekście na względzie powszechnie obowiązujący charakter przepisów Kodeksu cywilnego, w tym art. 359 §§ 2 (1), 2 (2) oraz 2 (3) k.c., nie sposób nie przyjąć, by E. K., umawiając się o odsetki w sposób oczywisty i znaczący przekraczające odsetki maksymalne, nie powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia w zakresie, w jakim odsetki te owo świadczenie przewyższało. Podkreślenia przy tym wymaga, iż w dacie

podpisania przez pozwaną pierwszej z umów z upadłą następnie spółką, przepisy te obowiązywały już od przeszło 5 lat, a w chwili podpisania drugiej umowy - od ponad 6 lat.

Już tylko marginalnie należy też wskazać, iż nie sposób przyjąć, jakoby pozwana nie miała świadomości co do wysokości odsetek możliwych do uzyskania przy skorzystaniu z usług finansowych świadczonych przez legalnie działające podmioty. Zysk w wysokości 15% miesięcznie musiałby każdemu przeciętnemu człowiekowi wydać się wysoce podejrzany, co też nie jest bez znaczenia w kontekście powinności liczenia się z obowiązkiem zwrotu.

W odpowiedzi na pozew pozwana powołała się na przepis art. 411 pkt 1 k.c., wskazując przy tym, że spełniający dochodzone w niniejszym procesie świadczenia wiedział, że nie był do nich zobowiązany. Pozwana pomija jednak całkowicie treść przepisu art. 411 pkt 1 in fine k.c. - tymczasem ewentualna świadomość spełniającego świadczenie nie stoi na przeszkodzie możliwości żądania zwrotu nienależnego świadczenia w szczególności w sytuacji, gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Natomiast umowy łączące pozwaną z Centrum (...) sp. z o.o. w S. były w zakresie, w jakim przewidywały odsetki przewyższające odsetki maksymalne, dotknięte sankcją nieważności.

Odnosząc się kolejno do podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, wskazać należy, iż uzasadniając przedmiotowy zarzut pozwana pierwotnie powołała się na art. 118 k.c., wskazując, że roszczenie powoda powstało w związku z prowadzoną przez spółkę działalnością gospodarczą, wobec czego zastosowanie znajduje 3-letni termin przedawnienia. Stwierdziła też, iż za początek biegu przedawnienia uznać należy chwilę spełnienia nienależnego świadczenia. Powołała się przy tym na fakt wypłacenia jej kwot: 3.645,-zł - w dniach 29 lutego 2012 r. i 29 maja 2012 r., oraz 7.290,-zł w dniu 18 czerwca 2012 r. W związku z tym w ocenie powódki w dniu wniesienia pozwu roszczenia powoda były przedawnione.

W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy termin przedawnienia dochodzonych przez powoda roszczeń należy liczyć od momentu ogłoszenia upadłości Centrum (...) sp. z o.o. w S.. Stosownie do art. 120 § 1 zd. 1 k.c., bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Co przy tym istotne, zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy, wobec czego, zgodnie z art. 455 k.c., powinno być ono spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10, niepubl.). Natomiast po myśli art. 120 § 1 zd. 2 k.c., jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Nie oznacza to jednak, że spełnienie nienależnego świadczenia jest jednocześnie terminem wymagalności i tym samym początkiem biegu terminu przedawnienia (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12, niepubl.).

Mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, w ocenie Sądu najwcześniejszym terminem, w którym możliwe było wezwanie pozwanej do wykonania zobowiązania, było ogłoszenie upadłości w dniu 3 lipca 2013 r. Przy dokonywaniu oceny w przedmiocie przedawnienia roszczenia o zwrot świadczenia wzajemnego wynikającego z umowy uznanej w części za nieważną konieczne jest uwzględnienie zachowań stron tej umowy, w tym zmierzających do wykonania wzajemnych zobowiązań. Jeśli strony respektują zawartą umowę, pomimo jej częściowej nieważności, nie sposób mówić o wymagalności roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia. Taki stan rzeczy miał miejsce w niniejszej sprawie do czasu ogłoszenia upadłości Centrum (...) sp. z o.o. w S.. Strony bowiem akceptowały zawarcie umów nieważnych w zakresie ich postanowień sprzecznych z art. 359 § 2 (1) k.c. - o czym bezspornie świadczy, poza samym ich zawarciem, wykonanie przedmiotowych umów w tym zakresie - a sytuacja ta zmieniła się dopiero z objęciem zarządu majątkiem spółki przez powoda i przeanalizowaniem podjętych przez upadłego czynności pod kątem ich zgodności z prawem i zasadami prawidłowej i racjonalnej gospodarki. Spółka nie była bowiem zainteresowana realizacją roszczenia o zapłatę nienależnego świadczenia przeciwko pozwanej, za czym przemawia nie tylko fakt wypłacenia pozwanej świadczeń w dniach 29 lutego 2012 r., 29 maja 2012 r. i 18 czerwca 2012 r., ale i nade wszystko niewystąpienie przez Centrum (...) sp. z o.o. w S. z żądaniem ich zwrotu.

Jeżeli chodzi o charakter prawny łączącej pozwaną z upadłą spółką umów, należy zakwalifikować je jako umowy nienazwane, zbliżone zarówno do umowy pożyczki (art. 720 k.c.), jak do depozytu nieprawidłowego (art. 845 k.c.). Obie wymienione konstrukcje przewidują przeniesienie własności środków pieniężnych z możliwością rozporządzenia nimi i obowiązkiem zwrotu tychże środków w takiej samej ilości za zapłatą wynagrodzenia mającego postać oprocentowania. Podkreślenia przy tym wymaga, iż zysk od zdeponowanej kwoty nie był uwarunkowany sposobem jej zainwestowania, lecz stanowił stałe, określone oprocentowanie w stosunku miesięcznym. Wobec braku dotyczącego przedawnienia unormowania szczególnego mogącego znaleźć zastosowanie w odniesieniu do przedmiotowych umów, miarodajny był 3-letni termin przedawnienia przewidziany w art. 118 k.c. Termin ten rozpoczął swój bieg w dniu ogłoszenia upadłości spółki, tj. 3 lipca 2013 r. i nie upłynął do chwili wniesienia pozwu w dniu 3 lipca 2015 r. Tym samym zarzut przedawnienia był niezasadny.

Nie można oczywiście pomijać, iż w dalszym toku postępowania pozwana stwierdziła, że należałoby przyjąć nie 3-letni, a 2-letni termin przedawnienia dochodzonych przez powoda roszczeń, wskazując, że zawarte przez nią ze spółką umowy noszą znamiona umów zlecenia. Jakkolwiek brak jest podstaw pozwalających na uznanie tego stanowiska za usprawiedliwione, to podkreślenia raz jeszcze wymaga, iż pozew w sprawie złożony został w dniu 3 lipca 2015 r., a upadłość Centrum (...) sp. z o.o. w S. ogłoszona została w dniu 3 lipca 2013 r. i data ta jest początkiem biegu terminu przedawnienia.

Jeżeli chodzi o odsetki od przysługującego powodowi nienależnego świadczenia w kwocie łącznej 12.132,88 zł, to zgodnie z art. 481 § 1 k.c. w razie gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zaś po myśli art. 481 § 2 k.c. jeżeli stopa odsetek nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe, a za okres od 1 stycznia 2016 r. - odsetki ustawowe za opóźnienie. Już w treści pozwu powód wskazywał, iż wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 13.770,70 zł pismem z dnia 14 maja 2015 r. Okoliczności tej pozwana nie zaprzeczyła, a Sąd - mając na względzie wyniki całej rozprawy - okoliczność tę uznał za przyznaną. Mając przy tym na względzie, iż świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.), należało w świetle wskazań doświadczenia życiowego przyjąć, iż w chwili wniesienia pozwu, to jest do 3 lipca 2015 r., pozwana pozostawała już w opóźnieniu. Należy też wskazać, że - jak wynika z kopii pisma pełnomocnika pozwanej - E. K. z wezwaniem tym zapoznała się najpóźniej w dniu 22 maja 2014 r. Co przy tym istotne, przedmiotowe wezwanie dotyczyło kwoty 13.770,70 zł, a więc obejmowało ono również należność w kwocie 12.132,88 zł.

Celem uzasadnienia zgłoszonych w niniejszym postępowaniu roszczeń powód powoływał się również na przepis art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.), uzasadniając to stanowisko dokonaniem wpłat na rachunek upadłej spółki, w wykonaniu umów zawartych z pozwaną, z rachunku bankowego osoby trzeciej. Powód wskazał dalej, iż okoliczność ta jest równoznaczna z niezawarciem przedmiotowych umów oraz powoływał się na nieodpłatność czynności upadłej spółki, polegających na wypłaceniu na rzecz pozwanej środków w kwocie 14.580,-zł. Odnosząc się do powyższego, w pierwszej kolejności należy wskazać, iż brak jest podstaw pozwalających przyjąć, by dokonanie wpłat z rachunku wspólnego pozwanej i jej męża miało jakiegokolwiek znaczenie dla skuteczności, czy też tym bardziej w kontekście ważności, zawartych przez E. K. z Centrum (...) sp. z o.o. w S. umów. Brak jest też podstaw pozwalających na uznanie, by upadły, dokonując wypłaty na rzecz pozwanej środków pieniężnych we wskazanej kwocie, rozporządził swoim majątkiem nieodpłatnie - upadła spółka uzyskała bowiem od pozwanej korzyść majątkową polegającą na możliwości korzystania przez oznaczony czas z wpłaconego przez pozwaną kapitału w kwocie łącznej 30.000,-zł. Co prawda stosownie do art. 127 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są, poza nieodpłatnymi czynnościami prawnymi upadłego, również czynności prawne odpłatne, gdy wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość otrzymanego przezeń lub zastrzeżonego dla niego świadczenia, jednakże, mając na względzie nieważność postanowień powołanych umów w zakresie odsetek przewyższających odsetki maksymalne, ocenie w tym zakresie można poddać przedmiotowe umowy jedynie co do wysokości przysługujących pozwanej z mocy art. 359 § 2 (2) k.c. odsetek maksymalnych, składających się łącznie na kwotę 2.447,12 (1.189,04 zł oraz 1.258,08 zł). W tym kontekście nie sposób jednak przyjąć, by świadczenie upadłego przewyższało w rażącym stopniu wartość otrzymanego

przezeń świadczenia - polegającego na możliwości korzystania z wpłaconego przez pozwaną kapitał w łącznej kwocie 30.000,-zł.

Co się zaś tyczy stanowiska pozwanej dotyczącego związania Sądu żądaniem stosownie do art. 321 § 1 k.p.c. (pismo procesowe pozwanej datowane na 23 sierpnia 2016 r.), to wskazania wymaga, iż powód nigdy nie cofnął swojego żądania zgłoszonego w pozwie, a w piśmie procesowym datowanym na 28 lipca 2016 r. akcentował odmienną niż prezentowana przez siebie samego uprzednio ocenę prawną tego samego stanu faktycznego. Podkreślić w tym kontekście trzeba, że od samego początku przedmiotem procesu były wypłacone pozwanej przez upadłą spółkę odsetki, nadto zaś już w pozwie powód wskazywał, że dochodzone w niniejszej sprawie świadczenie stanowi świadczenie nienależne (powołując się przy tym na art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.).

W tym stanie rzeczy, działając na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. - co do należności głównej - oraz po myśli art. 481 § 1 i 2 k.c. - w zakresie przysługujących od niej odsetek - Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

Jednocześnie, w punkcie II, na mocy powołanych przepisów stosowanych a contrario oraz jednocześnie na mocy art. 127 ust. 1 a contrario Prawa upadłościowego i naprawczego, Sąd dalej idące powództwo oddalił.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie III wyroku na mocy art.100 k.p.c., rozdzielając je między stronami stosownie do wyniku postępowania. Powód, jako przegrywający proces w 17%, jest zobowiązany do poniesienia kosztów postępowania w takim właśnie zakresie, pozwana zaś w pozostałych 83%. Koszt strony pozwanej obejmuje wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym – ustalone na kwotę 2.400,-zł stosownie do §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), znajdującego zastosowanie w niniejszej sprawie zgodnie z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804). Natomiast koszty strony powodowej obejmują: koszty zastępstwa procesowego za I instancję w kwocie 2.400 zł (ustalone w takiej wysokości w oparciu o powołane powyżej przepisy), koszty postępowania zażaleniowego wynoszące 600,-zł - ustalone stosownie do §10 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - i opłata skarbową od dwóch pełnomocnictw w kwocie 17,-zł. Łącznie koszty postępowania zamknęły się zatem kwotą 5.417,-zł. Na pozwaną przypada 83% tej sumy, to jest 4.496,11 zł. Na powódkę natomiast 17% tej kwoty, czyli 920,89 zł. Powód poniósł te koszty w kwocie 3.017,-zł, a w konsekwencji pozwana jest zobowiązana zwrócić mu tytułem powyższego kwotę 2.096,11 zł (stanowiącą różnicę pomiędzy poniesionymi przez powoda i przypadającymi na niego kosztami procesu i będącą zarazem różnicą pomiędzy kosztami procesu przypadającymi na pozwaną i przez nią poniesionymi).

Zarządzenia:

1. (...)
2. (...)(...)
3. (...)